

บทที่ 5

การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐาน และทัศนคติของเกษตรกรในโครงการ

ในการศึกษาส่วนนี้ จะเป็นผลสรุปจากการออกแบบสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหัว โดยได้ เก็บข้อมูลจากเกษตรกรโครงการสุพรรณบุรี จำนวน 34 ครอบครัว ผู้ทำรายงานได้ทำการทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) ข้อมูลวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 จำนวน 6 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 17.65 ของครอบครัวเกษตรกรที่จะสำรวจทั้งหมด แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และได้ทำการเก็บข้อมูลจริงครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 19 ถึง 25 เมษายน พ.ศ. 2522 การเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งในเดือนเมษายน พ.ศ. 2523 โดยการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้านรายจ่าย หนี้สิน และการออม เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เก็บได้ในปีแรก

การจัดเก็บข้อมูลทำโดยการสัมภาษณ์เกษตรกร ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นรายบุคคล และการสังเกตจากสภาพความเป็นจริงจากแหล่งข้อมูลโดยใกล้ชิด ลักษณะแบบสอบถามที่ใช้สำรวจ ประกอบด้วย การกำหนดคำตอบไว้ เรียบร้อยแล้ว 2 คำตอบ (dichotomous) การกำหนดคำตอบไว้มากกว่า 2 คำตอบ (multiple choices) และการเปิดกว้าง (Open End) ในกรณีที่ต้องการทราบทัศนคติ และความคิดเห็นโดยส่วนรวม¹ ประชากรตัวอย่างที่สำรวจ และสัมภาษณ์ แต่ละรายใช้เวลาในการสอบถามรายละเอียดประมาณ 1 ชั่วโมง

¹ ูรายละเอียคแบบสอบถามเกษตรกรโครงการหมู่บ้านเกษตรกรหนองหัวใน

การรายงาน และนำเสนอข้อมูลพอจะแบ่งลักษณะการวิเคราะห์ในแนวทางกว้าง ๆ

4 ด้าน คือ

1. ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาเกิด และภูมิลำเนาสุดท้ายของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ ลักษณะครอบครัว และบุคคลในครอบครัว โดยพิจารณาถึงเพศของหัวหน้าครอบครัว อายุ สถานภาพการสมรส แรงงานในครอบครัว การศึกษา และทัศนคติของเกษตรกรต่อการศึกษาของบุตรหลาน

2. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาถึงอาชีพเดิมของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ สาเหตุที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ พื้นฐานด้านการเลี้ยงสุกร การถือครองหลักทรัพย์ การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ การเปลี่ยนแปลงด้านค่าใช้จ่าย การเปลี่ยนแปลงด้านการออมทรัพย์ การเปลี่ยนแปลงด้านหนี้สิน และความต้องการเงินทุนเพิ่มเติมของเกษตรกร

3. ทัศนคติต่อสถาบันที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทัศนคติต่อบริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด ทัศนคติต่อโครงการหมู่บ้านเกษตรกรมหนองหัว และทัศนคติต่อหน่วยราชการ

4. ปัญหาของเกษตรกรที่ประสบแก่การเลี้ยงสุกร ปัญหาเกี่ยวกับโครงการ ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของโครงการ และปัญหาอื่น ๆ

ข้อมูลที่ทำรายงานรวบรวมได้ หอสรุป และวิเคราะห์ได้ดังนี้:

1. ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ก. ภูมิลำเนาเกิด และภูมิลำเนาสุดท้าย

เกษตรกร ร้อยละ 38.23 เกิด และอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มาตลอด เกษตรกรร้อยละ 17.65 เกิดที่จังหวัดฉะเชิงเทรา แล้วอพยพไปอยู่จังหวัดอื่น ก่อนอพยพกลับเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรร้อยละ 14.71 เกิดจังหวัดอื่น แล้วอพยพมาอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ รวมแล้วเกษตรกรร้อยละ 70.59 ซึ่งเป็นผู้ที่เกิด หรือเคยอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ และมีเกษตรกรร้อยละ 29.41 ไม่ได้เกิดที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

และไม่เคยอยู่จังหวัดนี้มาก่อนเลย

ตารางที่ 5-1

ภูมิลำเนาเกิด และภูมิลำเนาสุดท้ายของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ

ภูมิลำเนาสุดท้าย / ภูมิลำเนาเกิด	ฉะเชิงเทรา		อื่น ๆ		รวม	
	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%
ฉะเชิงเทรา	13	38.23	6	17.65	19	55.88
อื่น ๆ	5	14.71	10	29.41	15	44.12
รวม	18	52.94	16	47.06	34	100.00

ข. ลักษณะครอบครัว และบุคคลในครอบครัว

หัวหน้าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 76.47 และ
เป็นหญิงเพียงร้อยละ 23.53

ตารางที่ 5-2

หัวหน้าครอบครัว เกษตรกร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ชาย	26	76.47
หญิง	8	23.53
รวม	34	100.00

จากการสำรวจ พบว่าอายุเฉลี่ยของเกษตรกร คือ 34.2 ปี
 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-45 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 82.36
 เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยกำลังทำงาน (Labour Force) มีรายได้ที่มีอายุ
 70 ปี อายุมีผลต่อสุขภาพ กำลัง ความกระตือรือร้นในการเปลี่ยนแปลงวิธีการ
 ผลิต และแบบอย่างในการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 5-3

หัวหน้าครอบครัว เกษตรกร จำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
16-20	2	5.88
21-25	5	14.71
26-30	8	23.53
31-35	6	17.65
36-40	4	11.76
41-45	5	14.71
46-50	1	2.94
51-55	1	2.94
56-60	1	2.94
61-65	-	-
66-70	1	2.94
รวม	34	100.00

สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครอบครัวเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.41 แต่งงานแล้ว ร้อยละ 11.77 ยังเป็นโสดอยู่ มีเกษตรกร ที่เป็นหม้ายเพราะสามี หรือภรรยาตายจากไป และเกษตรกรที่หย่าร้างร้อยละ 5.88 และ 2.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 5-4

หัวหน้าครอบครัวเกษตรกร จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
โสด	4	11.77
หย่าร้าง	1	2.94
เป็นหม้ายเพราะสามีหรือภรรยาตายจากไป	2	5.88
แต่งงานแล้ว	27	79.41
รวม	34	100.00

ขนาดของครอบครัว เกษตรกรมีสมาชิกเฉลี่ยครอบครัวละ 3.94 คน ครอบครัวเกษตรกรที่มีสมาชิก 4 คน มีมากที่สุด คือร้อยละ 41.18 (ดูรายละเอียดตารางที่ 5-5) สมาชิกที่ทำงานได้¹ เฉลี่ยครอบครัวละ 2.5 คน สมาชิกที่ทำงานไม่ได้ และถือว่าเป็นภาระในการเลี้ยงดู อัตรา

¹สมาชิกที่ทำงานได้ ที่นี้หมายถึงสมาชิกที่ช่วยเหลือเลี้ยงดูโดยไม่ได้คำนึงถึงอายุ เป็นเกณฑ์ในการนับ

การเป็นภาระ² คิดเป็นร้อยละ 59.5 นั่นคือ เฉลี่ยแล้วเกษตรกร 1 คนที่ทำงาน มีภาระเลี้ยงดูสมาชิก 0.6 คน

ตารางที่ 5-5

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกทั้งหมดกับสมาชิกที่ทำงานได้.

จำนวนสมาชิก ที่ทำงานได้	1		2		3		4		5		6		7		รวม	
	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%
1	1	2.94													1	2.94
2	2	5.88	4	11.76											6	17.65
3			4	11.76	1	2.94									5	14.71
4			11	32.35	2	5.88	1	2.94							14	41.18
5			1	2.94			2	5.88							3	8.82
6			1	2.94			1	2.94							2	5.88
7					1	2.94	1	2.94							2	5.88
8																
9													1	2.94	1	2.94
รวม	3	8.82	21	61.76	4	11.76	5	14.71					1	2.94	34	100.00

² อัตราการเป็นภาระ (Dependency ratio) หมายถึงอัตราส่วนของประชากรที่ทำงานไม่ได้ต่อประชากรที่ทำงานได้

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกทั้งหมด กับสมาชิกที่ทำงานไม่ได้

จำนวนสมาชิก ที่ทำงานไม่ได้	0		1		2		3		4		รวม	
	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%	จำนวน ครอบครัว	%
1	1	2.94									1	2.94
2	4	11.76	2	5.88							6	17.65
3	1	2.94	4	11.76							5	14.71
4	1	2.94	2	5.88	11	32.35					14	41.18
5			2	5.88			1	2.94			3	8.82
6					1	2.94			1	2.94	2	5.88
7							1	2.94	1	2.94	2	5.88
8												
9					1	2.94					1	2.94
รวม	7	20.59	10	29.41	13	38.24	2	5.88	2	5.88	34	100.00

ค. ลักษณะการศึกษา

หัวหน้าครอบครัวเกษตรกร สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์บังคับ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงร้อยละ 82.35 เกษตรกรที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 8.82 เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาของเกษตรกร จะเห็นว่า เกษตรกรสามารถเรียนรู้ และนำเทคนิคการผลิตแบบทันสมัยมาปรับปรุงการทำงานของตนได้

ตารางที่ 5-7

หัวหน้าครอบครัวเกษตรกรจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	3	8.82
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	28	82.35
มัธยมศึกษาปีที่ 3	3	8.82
รวม	34	100.00

เมื่อถามถึงทัศนคติของเกษตรกร เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน เกษตรกรที่แต่งงานแล้ว หรือเคยแต่งงาน แต่ปัจจุบันเป็นหม้าย หรือหย่าร้าง ทั้งหมด 30 คน ให้ทัศนะว่า จะส่งบุตรหลานของตนให้เรียนสูงสุดตามกำลัง ปัญญา ถึงร้อยละ 93.33 . และมีเกษตรกรอีกร้อยละ 6.57 ที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานของตน

ตารางที่ 5-8

หัวหน้าครอบครัวเกษตรกร จำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน

ทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
สูงสุดตามกำลังปัญญา	28	93.33
ชั้นบังคับของรัฐบาล	-	-
ยังไม่ได้ตัดสินใจ	2	6.67
รวม	30	100.00

2. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

ก. อาชีพเดิมก่อนเข้าโครงการ

เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือก เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีอาชีพ
กสิกรรม และรับจ้าง ร้อยละ 38.24 และ 35.29 ตามลำดับ เกษตรกร
ที่ประกอบทั้งกสิกรรม และรับจ้างร้อยละ 20.59 เกษตรกรที่เคยทำการ
ค้าขายมาก่อนมีเพียงร้อยละ 5.88

อาชีพกสิกรรมที่เกษตรกรเคยทำ ได้แก่ การเลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร
ทำไร่มันสำปะหลัง ทำนา เป็นต้น ส่วนอาชีพรับจ้าง ได้แก่ การรับจ้างขับรถ
บรรทุก รับจ้างขับรถแทรกเตอร์ รับจ้างทำนาทำไร่ เป็นต้น

การคัดเลือกเกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการจะสังเกตเห็นได้ว่า
ส่วนใหญ่เกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกเคยมีประสบการณ์ด้านการเกษตรมาก่อน
ซึ่งจะเป็นการง่ายต่อการส่งเสริมการฝึกฝน และการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง
ประสิทธิภาพการผลิตต่อไป

ตารางที่ 5-9

หัวหน้าครอบครัวเกษตรกร จำแนกตามอาชีพเดิมก่อนเข้าโครงการ

อาชีพเดิม	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
กสิกรรม	13	38.24
รับจ้าง	12	35.29
ค้าขาย	2	5.88
กสิกรรมและรับจ้าง	7	20.59
รวม	34	100.00

ขอ เหตุผลที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ

เกษตรกรที่เข้ามาอยู่ในโครงการ ส่วนใหญ่ได้ลืทธิ เพราะขายที่ให้กับบริษัท ร้อยละ 52.94 มีคนแนะนำมาร้อยละ 41.18 และสาเหตุอื่น ๆ คือ งานเลี้ยงสุกรเบากว่าการทำไร่ อยากได้บ้านและที่ดินเป็นของตนเอง

ตารางที่ 5-10

เหตุผลที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ

เหตุผล	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ขายที่ให้กับบริษัท	18	52.94
คนแนะนำ	14	41.18
อื่น ๆ	2	5.88
รวม	34	100.00

ค. พื้นฐานด้านการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ

เกษตรกรร้อยละ 61.76 เคยเลี้ยงสุกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ แต่ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงสุกรแบบพื้นบ้าน และมีได้เลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลัก การให้อาหารเป็นแบบชาวบ้าน คือให้เศษอาหาร และผัก มีเกษตรกรน้อยรายที่เลี้ยงโดยใช้อาหารสำเร็จรูป และมีเกษตรกรร้อยละ 38.24 ที่ไม่เคยเลี้ยงสุกรมาก่อนเลย ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ

ตารางที่ 5-11

พื้นฐานด้านการเลี้ยงสุกรของเกษตรกร

พื้นฐาน	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
เคยเลี้ยงสุกรมาก่อน	21	61.76
ไม่เคยเลี้ยงสุกรมาก่อน	13	38.24
รวม	34	100.00

ง. การเปรียบเทียบการครอบครองหลักทรัพ์¹

ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรที่มีหลักทรัพ์เป็นของตนเอง และไม่มีหลักทรัพ์เป็นของตนเองมีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 50 เมื่อ

¹หลักทรัพ์ของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ หมายถึงการมีสิทธิครอบครองบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงมูลค่าของการครอบครอง

เปรียบเทียบกับ การเข้ามาอยู่ในโครงการแล้ว เมื่อครบกำหนดสัญญาเกษตรกร
ทุกครอบครัวจะได้กรรมสิทธิ์ในบ้าน ที่ดิน และแล้วสุกร

ตารางที่ 5-12

การครอบครองหลักทรัพย์ของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ

การครอบครองหลักทรัพย์	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
มี	17	50
ไม่มี	17	50
รวม	34	100

จ. การเปรียบเทียบรายได้¹

รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ เป็นรายได้จากการ
ประกอบอาชีพเดิมก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ ส่วนรายได้ของเกษตรกรหลัง
จากเข้ามาอยู่ในโครงการแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. รายได้จาก การเลี้ยงสุกร เป็นรายได้หลักของเกษตรกรใน
โครงการ รายได้นี้คำนวณจากจำนวนผลผลิตลูกสุกรที่นำส่งโครงการ โดยมี
มูลค่าตัวละ 70 บาท

¹ การเปรียบเทียบรายได้ เป็นการเปรียบเทียบรายได้อีกก่อนและหลังเข้ามาอยู่ใน
โครงการ รายได้อีกก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ หมายถึง รายได้ปี 2520 และรายได้หลัง
เข้ามาอยู่ในโครงการ คือ รายได้ปี 2521 และ 2522

2. รายได้อื่น ๆ ได้แก่ รายได้จากการรับจ้างฝ่ายสุกร รายได้จากการรับจ้างฝ่ายพืชไร่ และรายได้ที่โครงการจ่ายให้เกษตรกรก่อนมีผลผลิต 5 เดือนแรก เดือนละ 500 บาท

ในปี 2521 ฝ่ายสถิติของโครงการมีการเก็บข้อมูลด้านรายได้อื่น ๆ¹ ส่วนในปี 2522 ไม่มีสถิติ การเปรียบเทียบรายได้ก่อนและหลังเข้ามาอยู่ในโครงการ เป็นการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยคิดเฉพาะรายได้จากการเลี้ยงสุกร ซึ่งรายได้นี้แสดงถึงประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกร

ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรร้อยละ 23.53 มีรายได้ระหว่าง 801-1,000 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนปี 2521 คือ 1,494 บาท หลังเข้ามาอยู่ในโครงการปีแรก คือปี 2521 เกษตรกรร้อยละ 47.06 มีรายได้ระหว่าง 2,001-2,400 บาทต่อเดือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนคือ 2,282 บาท และในปี 2522 เกษตรกรร้อยละ 26.47 มีรายได้ระหว่าง 2,801-3,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน คือ 2,929 บาท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ดูรายละเอียดแสดงครอบครัว เกษตรกรจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการในภาคผนวก

ตารางที่ 5-13

การเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าโครงการ

ระดับรายได้	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	
	พ.ศ. 2520	พ.ศ. 2521	พ.ศ. 2522
401-600	3	-	-
601-800	4	-	-
801-1,000	8	-	-
1,001-1,200	5	-	-
1,201-1,400	2	-	-
1,401-1,600	2	-	-
1,601-1,800	2	3	-
1,801-2,000	2	3	-
2,001-2,200	-	8	-
2,201-2,400	-	8	3
2,401-2,600	1	4	3
2,601-2,800	-	4	5
2,801-3,000	1	4	9
3,001-3,200	1	-	6
3,201-3,400	1	-	7
3,401-3,600	-	-	1
3,601-3,800	-	-	-
3,801-4,000	1	-	-
4,001-4,200	1	-	-
รวม	34	34	34

ตารางที่ 5-14

รายได้ของ เกษตรเฉลี่ยต่อเดือนก่อนและหลังเข้ามาในโครงการ

ปี พ.ศ.	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2520	1,494
2521	2,282
2522	2,929

การเปรียบเทียบรายได้ก่อนและหลังเข้ามาอยู่ในโครงการ จะพบว่า เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการ รายได้ปี 2521 สูงกว่าปี 2520 เท่ากับ 52.74% รายได้ปี 2522 สูงกว่าปี 2521 เท่ากับ 28.35% และรายได้ปี 2522 สูงกว่าปี 2520 เท่ากับ 96.05%

จ: การเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย¹

การเปรียบเทียบข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน การเปรียบเทียบแสดงเป็นตัวเลขผลรวม ไม่แสดงรายละเอียดของค่าใช้จ่าย

¹ ค่าใช้จ่ายก่อนที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ ปี 2520 หมายถึงค่าใช้จ่ายในการเกษตร และค่าใช้จ่ายในการบริโภค แต่หลังจากที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการแล้ว ค่าใช้จ่ายนี้จะหมายถึงเฉพาะค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การศึกษา ค่ารักษาพยาบาล ค่าทำบุญ ค่าพาหนะ ค่าบันเทิง ค่าเชื้อเพลิง ค่าสุขภาพดี เสริมสวย ค่าบุหรี่ย การพนัน และอื่น ๆ

แต่ละประเภท อนึ่ง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารอาจต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากเกษตรกรเกือบทุกคนครอบครัวปลูกผักสวนครัวรอบ ๆ บริเวณบ้าน และ ผักเหล่านั้นนำมาประกอบเป็นอาหารได้ ส่วนที่เหลือถูกนำไปขาย หรือแจกให้เพื่อนบ้าน

ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรร้อยละ 32.35 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 801-1,000 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนปี 2520 คือ 1,430.88 บาท หลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการปีแรก คือปี 2521 เกษตรกรร้อยละ 20.59 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,401-1,600 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน คือ 1,516.83 บาท และในปี 2522 เกษตรกรร้อยละ 26.47 มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 1,601-1,800 บาทต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน คือ 1,830.66 บาท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5-15

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าโครงการ

ระดับค่าใช้จ่าย	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	
	พ.ศ. 2520	พ.ศ. 2521	พ.ศ. 2522
201-400	-	1	-
401-600	1	1	-
601-800	3	1	1
801-1,000	11	5	2
1,001-1,200	1	2	7
1,201-1,400	3	5	1
1,401-1,600	4	7	-
1,601-1,800	3	2	9
1,801-2,000	4	2	4
2,001-2,200	1	3	5
2,201-2,400	-	1	-
2,401-2,600	1	1	-
2,601-2,800	-	2	1
2,801-3,000	-	1	2
3,001-3,200	-	-	-
3,201-3,400	1	-	-
3,401-3,600	-	-	1
3,601-3,800	-	-	-
3,801-4,000	1	-	1
รวม	34	34	34

ตารางที่ 5-16

ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรเฉลี่ยต่อเดือนก่อนและหลังเข้าโครงการ

ปี พ.ศ.	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน
2520	1,430.88
2521	1,516.83
2522	1,830.66

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายก่อน และหลังเข้ามาอยู่ในโครงการ จะพบว่า ค่าใช้จ่ายปี 2521 สูงกว่าปี 2520 เท่ากับ 6.01% ค่าใช้จ่ายปี 2522 สูงกว่าปี 2521 เท่ากับ 20.69% และค่าใช้จ่ายปี 2522 สูงกว่าปี 2520 เท่ากับ 27.94%

เมื่อเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นของรายได้ในปีต่าง ๆ กับการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายในปีต่าง ๆ จะพบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายจ่าย

ตารางที่ 5-17

การเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นของรายได้กับการเพิ่มขึ้นของรายจ่าย

การเปรียบเทียบ	% การเพิ่มขึ้นของรายได้	% การเพิ่มขึ้นของรายจ่าย
ปี 2521 กับ ปี 2520	52.74%	6.01%
ปี 2522 กับ ปี 2521	28.35%	20.69%
ปี 2522 กับ ปี 2520	96.05%	27.94%

ข. การเปรียบเทียบการออมทรัพย์¹

การออมทรัพย์แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. เงินสด รวมทั้งเงินสดที่เกษตรกรเก็บไว้เอง และเงินฝากธนาคาร
2. ทองรูปพรรณที่เกษตรกรซื้อในปีที่ทำการสำรวจ
3. สินทรัพย์ที่ซื้อในปีที่ทำการสำรวจ ได้แก่ ทีวี วิทยุ หม้อหุงข้าว รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ พัดลม นาฬิกา เต้าไฟฟ้า เป็นต้น

การจ่ายซื้อสินทรัพย์ของเกษตรกรมีทั้งเงินสดและเงินผ่อน แต่ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในรูปเงินผ่อน ในที่นี้แม้ว่าเกษตรกรจะซื้อสินทรัพย์ในรูปเงินผ่อน แต่ยอดเงินที่นำมาคำนวณเป็นยอดรวมทั้งนี้เพราะเกษตรกรจำวันที่เริ่มผ่อนส่ง และงวดที่ผ่อนรวมทั้งจำนวนเงินต้องงวดไม่ได้ ฉะนั้นยอดนี้อาจสูงกว่าความจริง

4. การเล่นแชร์
5. การปล่อยเงินกู้

การออมทรัพย์ในรูปของการซื้อสินทรัพย์ เรียงตามลำดับการซื้อมากไปหาน้อย มีดังนี้

1. จักรยาน 25 คัน
2. ทีวี 18 เครื่อง
3. หม้อ 18 ชุด
4. จักรยานยนต์ 17 คัน
5. วิทยุ 11 เครื่อง และอื่น ๆ

¹ การเปรียบเทียบการออมทรัพย์จะแสดงการออมทรัพย์เฉลี่ยต่อเดือน โดยมิได้แยกแสดงให้เห็นรายละเอียดแต่ละประเภทของการออม

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการซื้อ จะเห็นว่า ในปีแรกที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อรถจักรยาน พอปปี 2522 ซึ่งเป็นปีที่สองที่เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงเริ่มซื้อรถจักรยานยนต์ ทวีร์ ตู้เย็น พัดลม เป็นต้น

ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการ เกษตรกรมีการออมทรัพย์ 13 ครอบครัว หรือคิดเป็นร้อยละ 38.24 และหลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการปีแรก คือปี 2521 เกษตรกรมีการออมเพิ่มขึ้นเป็น 32 ครอบครัว หรือคิดเป็นร้อยละ 94.12 และในปี 2522 เกษตรกรมีการออมถึง 33 ครอบครัว หรือร้อยละ 97.06

ตารางที่ 5-18

จำนวนครอบครัวเกษตรกรที่มีการออมทรัพย์ก่อนและหลังเข้ามาอยู่ในโครงการ

การออมทรัพย์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ			
	ปี พ.ศ. 2520		ปี พ.ศ. 2521		ปี พ.ศ. 2522	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
มี	13	38.24	32	94.12	33	97.06
ไม่มี	21	61.76	2	5.88	1	2.94
รวม	34	100.00	34	100.00	34	100.00

ตารางที่ 5-19

การออมทรัพย์ของเกษตรกรเฉลี่ยต่อเดือนก่อนและหลังเข้าโครงการ

ปี พ.ศ.	การออมเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว เกษตรกรที่มีการออม ¹	การออมเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว เกษตรกรทั้งหมด
2520	942.31	360.29
2521	648.34	610.20
2522	1,789.05	1,736.43

การออมทรัพย์ของเกษตรกรที่มีการออมในปี 2520 สูงกว่าปี 2521 เนื่องจากในปีที่เกษตรกรยังไม่เข้าร่วมโครงการ มีเกษตรกรเพียง 13 รายที่มีการออม และเกษตรกรบางรายมีการออมสูงมาก เช่นครอบครัวที่ 15 มีการออมถึง 80,000 บาทต่อปี และครอบครัวที่ 21 มีการออมถึง 20,000 บาทต่อปี ดังนั้นค่าเฉลี่ยที่ออกมาจึงสูงกว่า อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงการออมเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวเกษตรกรทั้งหมด จะพบว่าปริมาณการออมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การออมปี 2521 สูงกว่าปี 2520 ร้อยละ 69.36 การออมปี 2522 สูงกว่าปี 2521 ถึงร้อยละ 184.57 และการออมปี 2522 สูงกว่าปี 2520 ถึงร้อยละ 381.95 จะพิจารณาเห็นว่า การออมทรัพย์เฉลี่ยต่อเดือนสูงขึ้นเรื่อยๆ

¹ เกษตรกรที่มีการออมในปี พ.ศ. 2520 คือ 13 ครอบครัว
เกษตรกรที่มีการออมในปี พ.ศ. 2521 คือ 32 ครอบครัว
เกษตรกรที่มีการออมในปี พ.ศ. 2522 คือ 33 ครอบครัว

ช. การเปรียบเทียบหนี้สิน

ด้านหนี้สิน ผู้เขียนรายงานได้ทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ

1. จำนวนเกษตรกรที่มีหนี้สิน
2. จำนวนหนี้สินของเกษตรกร
3. วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ได้แก่การกู้ยืมไปเพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว หรือกู้ยืมไปเพื่อใช้ในการผลิต และอื่น ๆ
4. แหล่งเงินทุนและอัตราดอกเบี้ย แหล่งเงินทุนแยกเป็นแหล่งเงินทุนที่เป็นสถาบันการเงิน ได้แก่ธนาคาร และสหกรณ์และแหล่งเงินทุนนอกสถาบันการเงิน ได้แก่ บริษัท ญาติ เพื่อนบ้าน
5. ทัศนคติของเกษตรกรต่อการกู้ยืมเงินเพิ่มเติม เพื่อพิจารณาว่าเกษตรกรมีความต้องการกู้เงินเพิ่มเติมหรือไม่

ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีหนี้สิน 22 ครอบครัว หรือร้อยละ 64.71 และหลังจากเข้ามาอยู่ในโครงการ ปีแรก คือปี 2521 เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มเป็น 24 ครอบครัว หรือร้อยละ 70.59 และในปี 2522 เกษตรกรที่มีหนี้สินลดลงเหลือ 10 ครอบครัว หรือร้อยละ 29.41 ทั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรสามารถชำระหนี้สินเดิมคืนได้มาก เพราะรายได้เพิ่มขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5-20

จำนวนครอบครัว เกษตรกรที่มีหนี้สินก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

หนี้สิน	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ			
	ปี พ.ศ. 2520		ปี พ.ศ. 2521		ปี พ.ศ. 2522	
	จำนวน ครอบครัว	ร้อยละ	จำนวน ครอบครัว	ร้อยละ	จำนวน ครอบครัว	ร้อยละ
มี	22	64.71	24	70.59	10	29.41
ไม่มี	12	35.29	10	29.41	24	70.59
รวม	34	100.00	34	100.00	34	100.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5-21

หนี้สินของเกษตรกรเฉลี่ยต่อเดือนก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

ปี พ.ศ.	หนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว เกษตรกรที่มีหนี้สิน ¹	หนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว เกษตรกรทั้งหมด
2520	809.85	524.02
2521	350.17	247.18
2522	387.50	113.97

จากการพิจารณาทางด้านหนี้สิน จะพบว่าหลังเข้าร่วมโครงการ จำนวนหนี้สินของเกษตรกรลดลงมาก และถ้าพิจารณาหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวเกษตรกรทั้งหมดจะพบว่า จำนวนหนี้สินลดลงทุกปี ปี 2521 จำนวนหนี้สินลดต่ำกว่าปี 2520 ร้อยละ 52.83 และปี 2522 จำนวนหนี้สินลดต่ำกว่าปี 2521 ร้อยละ 53.89 ปี 2522 จำนวนหนี้สินลดต่ำกว่าปี 2520 ถึงร้อยละ 359.79

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการส่วนใหญ่ เกษตรกรกู้ยืมเงินไปเพื่อการผลิตถึงร้อยละ 54.54 ของผู้ที่มีหนี้สิน ส่วนวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภค และเพื่อการศึกษาเป็นร้อยละ 13.64 และ

¹ เกษตรกรที่มีหนี้สินในปี พ.ศ. 2520 คือ 22 ครอบครัว
 เกษตรกรที่มีหนี้สินในปี พ.ศ. 2521 คือ 24 ครอบครัว
 เกษตรกรที่มีหนี้สินในปี พ.ศ. 2522 คือ 10 ครอบครัว

9.09 ตามลำดับ ส่วนวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอื่น ๆ คือ เพื่อสร้างบ้าน
2 ราย ชื่อที่ ชื่อรถจักรยานยนต์ และแต่งงานอย่างละหนึ่งราย หลังจากเข้า
มาอยู่ในโครงการ เกษตรกรที่มีหนี้สินส่วนใหญ่ใช้ไปเพื่อการบริโภคถึงร้อยละ
62.50 ส่วนวัตถุประสงค์เพื่อการผลิต และการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.5
และ 8.33 ตามลำดับ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ๆ คือ เพื่อการรักษา และใช้
หนี้เดิมอย่างละเท่า ๆ กัน คือร้อยละ 8.33

ตารางที่ 5-22

ครอบครัว เกษตรกรที่มีหนี้สินจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

วัตถุประสงค์ ในการกู้ยืม	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ ¹	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
เพื่อการผลิต	12	54.54	3	12.50
เพื่อการบริโภค	3	13.64	15	62.50
เพื่อการศึกษา	2	9.09	2	8.33
อื่น ๆ	5	22.73	4	16.67
รวม	22	100.00	24	100.00

การพิจารณาด้านแหล่งเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ย ก่อนเข้ามาอยู่ใน
โครงการเกษตรกรที่มีหนี้สินกู้ยืมจากธนาคาร 4 ราย กู้จากสหกรณ์ 2 ราย

¹ หมายถึงปี พ.ศ. 2521

อัตราดอกเบี้ยอยู่ระหว่าง 12-15% นอกจากนี้เกษตรกรกู้จากญาติ 8 ราย
 กู้จากเพื่อนบ้าน 5 ราย และกู้จากบริษัทที่ตนทำงานอยู่ 3 ราย อัตราดอกเบี้ย
 อยู่ระหว่าง 0-36% ซึ่งส่วนใหญ่อัตราดอกเบี้ยที่กู้จากนอกสถาบันการเงินจะ
 สูงกว่าในสถาบันการเงิน และหลังจากที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เกษตรกร
 ที่มีหนี้สินกู้ยืมจากบริษัทโดยไม่เสียดอกเบี้ยถึง 22 ครอบครัว มีเกษตรกรที่กู้จาก
 ญาติโดยเสียดอกเบี้ย 24% และกู้จากธนาคารโดยเสียดอกเบี้ย 12% อย่าง
 ละ 1 ราย

ตารางที่ 5-23

แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

แหล่งเงินกู้	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ในสถาบันการเงิน	6	27.27	1	4.17
นอกสถาบันการเงิน	16	72.73	23	95.83
รวม	22	100.00	24	100.00

เมื่อสอบถามถึงความต้องการเงินกู้เพิ่มเติมของเกษตรกร พบว่า
 ในปี 2521 เกษตรกรไม่ต้องการเงินกู้เพิ่มเติมถึงร้อยละ 82.35 และมี
 เกษตรกรที่ต้องการเงินกู้เพิ่มเติมเพียงร้อยละ 17.65

ตารางที่ 5-24

ความต้องการเงินทุนเพิ่มเติมของเกษตรกร

ความต้องการเงินทุน	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ต้องการ	6	17.65
ไม่ต้องการ	28	82.35
รวม	34	100.00

3. ทัศนคติต่อสถาบันที่เกี่ยวข้องก. ทัศนคติที่มีต่อบริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ไม่เคยรู้จักบริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด ก่อนเข้ามาอยู่ในโครงการถึงร้อยละ 79.41 และเกษตรกรที่รู้จักบริษัทฟาร์ม-กรุงเทพ จำกัด ก่อนเข้าร่วมโครงการมีเพียงร้อยละ 20.59

ตารางที่ 5-25

การรู้จักและไม่รู้จักบริษัทฟาร์มกรุงเทพ จำกัด ก่อนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

ทัศนคติ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
รู้จัก	7	20.59
ไม่รู้จัก	27	79.41
รวม	34	100.00

ข. ทัศนคติที่มีต่อโครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า

ในส่วนนี้ เป็นการสอบถามถึงทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อ

1. ความรู้ที่เกษตรกรได้จากโครงการ
2. ความรู้สึกต่อการประชุม
3. ความเห็นเกี่ยวกับความสะดวกด้านที่อยู่อาศัยที่ทางโครงการจัดให้
4. ความเห็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในครอบครัว
5. ความอยากหรือไม่อยากอยู่ในโครงการของเกษตรกร
6. ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้วยตนเอง โดยปราศจาก

เจ้าหน้าที่ของโครงการ

เกษตรกร 22 ครอบครัว หรือร้อยละ 64.71 เห็นว่า ได้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การบริหารงานด้านอื่น ๆ จากเจ้าหน้าที่ของโครงการดีพอใช้ ส่วนที่เหลือ 12 ครอบครัว หรือร้อยละ 35.29 เห็นว่า ความรู้ที่ได้มาก

ตารางที่ 5-26

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การบริหารงานด้านอื่น ๆ

ที่เกษตรกรได้รับจากเจ้าหน้าที่ของโครงการ

ความรู้ที่ได้	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
มาก	12	35.29
พอใช้	22	64.71
น้อย	-	-
ไม่ได้สังเกต	-	-
รวม	34	100.00

เกษตรกรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 73.53 ชอบที่ทางโครงการจัดให้มีการประชุมทุกวันที 2 ของเดือน เพราะเกษตรกรได้หารือกัน สามารถแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือร้องเรียนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกษตรกรประสบอยู่ นอกจากนี้เมื่อมีการถกเถียงปัญหากัน เกษตรกรสามารถเสนอข้อคิดเห็น และชักท้วงปัญหาต่าง ๆ ได้ เกษตรกรจึงกระตือรือร้นที่จะมาประชุม เกษตรกรร้อยละ 8.82 รู้สึกว่าเรื่องราวที่ประชุมทุกครั้งเหมือนกันจึงเบื่อ หรือรู้สึกว่า เป็นหน้าที่ที่ต้องมาประชุม ส่วนความรู้สึกอื่น ๆ คือไม่ชอบ รำคาญ อยากเสนอความคิดเห็นแต่ไม่กล้า ซึ่งมีอย่างละ 1 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 2.94

ตารางที่ 5-27

ความรู้สึกของเกษตรกรที่มีต่อการประชุม

ความรู้สึก	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ชอบ	25	73.53
ซ้ำซาก	3	8.82
เป็นหน้าที่ที่ต้องมาประชุม	3	8.82
ไม่ชอบ	1	2.94
รำคาญ	1	2.94
อยากเสนอความเห็นแต่ไม่กล้า	1	2.94
รวม	34	100.00

เกษตรกรร้อยละ 67.65 เห็นว่าที่อยู่อาศัยที่ทางโครงการจัดให้ ดีปานกลาง เกษตรกรร้อยละ 20.59 เห็นว่าที่อยู่อาศัยดี ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 11.76 เห็นว่าที่อยู่อาศัยเลว จากการสอบถามพบว่า ปัญหาที่ เกษตรกรพบคือ ความแข็งแรงทนทานของบ้าน และเสาสุกร ซึ่งเวลามีพายุหรือ ฝนตก บ้านจะร้าว หรือฝนสาด และบางครั้งพังทลาย ทำอันตรายแก่ผู้อยู่อาศัย หรือสร้างความหวาดผวาท้องแก่เกษตรกรเป็นอันมาก

ตารางที่ 5-28

ทัศนคติของ เกษตรกร เกี่ยวกับความสะดวกของที่อยู่อาศัย

ความสะดวกของที่อยู่อาศัย	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ดี	7	20.59
ปานกลาง	23	67.65
เลว	4	11.76
รวม	34	100.00

เกษตรกร 30 ครอบครัว หรือร้อยละ 88.24 เห็นว่า หลังจาก เข้ามาอยู่ในโครงการแล้วสภาพครอบครัวดีขึ้น ร้อยละ 11.76 เห็นว่าไม่มี ความแตกต่างกันก่อนและหลังเข้ามาอยู่ในโครงการ และไม่มีครอบครัวใดเลย ที่กล่าวว่าสภาพครอบครัวเลวลง ซึ่งแสดงว่าโครงการที่มีลักษณะเช่นโครงการ หมู่บ้านเกษตรกรหนองหัวสามารช่วยยกระดับความเป็นอยู่ในครอบครัว เกษตรกรให้ดีขึ้นได้

ตารางที่ 5-29

การเปรียบเทียบสภาพครอบครัวของเกษตรกรก่อนและหลังเข้ามาอยู่ในโครงการ

สภาพครอบครัว	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ดีขึ้น	30	88.24
เท่าเดิม	4	11.76
เลวลง	-	-
รวม	34	100.00

เกษตรกรทุกครอบครัวอยากอยู่ในโครงการต่อไป ซึ่งความรู้สึกนี้บ่งให้เห็นว่า การเป็นสมาชิกโครงการย่อมดีกว่าการอยู่อย่างลำพัง

ตารางที่ 5-30

ความรู้สึกของเกษตรกรต่อการอยู่ในโครงการต่อไป

ความรู้สึกต่อการอยากอยู่ในโครงการต่อไป	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
อยาก	34	100.00
ไม่อยาก	-	-
รวม	34	100.00

เนื่องจากตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้กำหนดว่า หลังจากครบกำหนด 7 ปีแล้วทางโครงการจะให้เกษตรกรดำเนินงานด้วยตัวเอง โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ผู้เขียนรายงานจึงได้สอบถามทัศนคติต่อการดำเนินงานเองของเกษตรกรโดยปราศจากความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่โครงการ ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 82.35 มีความเห็นว่า เกษตรกรสามารถดำเนินงานเองได้ เกษตรกรร้อยละ 5.88 มีความเห็นว่าไม่สามารถดำเนินงานเองโดยปราศจากเจ้าหน้าที่โครงการ และเกษตรกรร้อยละ 11.76 ยังไม่แน่ใจ

ตารางที่ 5-31

ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการอยู่ในโครงการต่อไป
โดยไม่มีเจ้าหน้าที่โครงการให้ความช่วยเหลือ

ความสามารถในการดำเนินงานเอง	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ได้	28	82.35
ไม่ได้	2	5.88
ไม่แน่ใจ	4	11.76
รวม	34	100.00

ค. ทัศนคติต่อหน่วยราชการ

หน่วยราชการในที่นี้ หมายถึงบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งได้แก่นายอำเภอ และผู้ใหญ่บ้าน ความช่วยเหลือที่ได้ ได้แก่ การเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของราษฎร ช่วยจัดการเรื่องน้ำ ไฟ ในโครงการให้เป็นไปโดยรวดเร็ว จัดหาอุปกรณ์มาให้ เช่น แจกโอ่งน้ำเมื่อเกิดท่อแตก เมื่อเกษตรกรมีปัญหาขอร้องกับโครงการถ้าผ่านนายอำเภอจะได้รับความช่วยเหลือโดยเร็ว ช่วย

ปรับปรุงถนน แจกเมล็ดพันธุ์ผัก เป็นต้น จากการสอบถามถึงความช่วยเหลือนี้ มี
เกษตรกรที่ให้ความเห็น 14 ครอบครัว หรือร้อยละ 41.18 และเกษตรกรที่ไม่ตอบ
มีถึง 20 ครอบครัว หรือร้อยละ 58.82

จากเกษตรกรที่ให้ความเห็น 14 ครอบครัว เกษตรกรร้อยละ 71.43
กล่าวว่า หน่วยราชการให้ความช่วยเหลือดี เกษตรกรที่กล่าวว่าหน่วยราชการให้
ความช่วยเหลือปานกลางมีร้อยละ 21.43 และกล่าวว่า หน่วยราชการไม่ให้ความ
ช่วยเหลือเลย มีร้อยละ 7.14

ตารางที่ 5-32

ทัศนคติของเกษตรกรต่อความช่วยเหลือของหน่วยราชการ

ความช่วยเหลือ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ดี	10	71.43
ปานกลาง	3	21.43
ไม่ช่วยเลย	1	7.14
รวม	14	100.00

4. ปัญหาของเกษตรกร

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกษตรกรประสบเมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการเป็นปัญหาที่เกิดจากฝ่าย
ต่าง ๆ คือ บริษัท รัฐบาล และปัญหาที่เกิดจากตัวเกษตรกรเอง ปัญหาเหล่านี้ อาจเกิดจากฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่ง หรือหลายฝ่าย ซึ่งพอจะแยกปัญหาต่าง ๆ ออกเป็น

- ก. ปัญหาที่เกิดจากบริษัท
- ข. ปัญหาที่เกิดจากรัฐบาล
- ค. ปัญหาที่เกิดจากตัวเกษตรกรเอง

ง. ปัญหาอื่น ๆ

ก. ปัญหาที่เกิดจากบริษัท ปัญหาที่เกษตรกรประสบ คือ

1. เกษตรกรมีปัญหากับเจ้าหน้าที่ของโครงการ จากการสอบถามเกษตรกร 34 ครอบครัว พบว่า เกษตรกร 18 ครอบครัว หรือร้อยละ 52.94 มีปัญหากับเจ้าหน้าที่ของโครงการ และเกษตรกร 16 ครอบครัว หรือร้อยละ 47.06 ไม่มีปัญหากับเจ้าหน้าที่ของโครงการ

ตารางที่ 5-33

เกษตรกรจำแนกตามการมีหรือไม่มีปัญหากับเจ้าหน้าที่ของโครงการ

ปัญหากับเจ้าหน้าที่ของโครงการ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
มี	18	52.94
ไม่มี	16	47.06
รวม	34	100.00

ปัญหาที่เกษตรกรประสบ คือ

ก. เจ้าหน้าที่ของโครงการจัดยาให้ เกษตรกรไม่ทันแก่ความต้องการ ซึ่งบางครั้งทำให้สุกรเสียหาย

ข. เจ้าหน้าที่ของโครงการไม่ค่อยสนใจเกษตรกร ปัญหานี้เกิดขึ้น เพราะโครงการต้องการให้เกษตรกรสามารถดำเนินงานเองได้ จึงปล่อยให้เกษตรกรทำงาน และแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง เว้นแต่ปัญหาซึ่งเกษตรกรอาจจะไม่สามารถแก้ไขเองได้ เช่น การฆ่าตัดสุกร เจ้าหน้าที่ของโครงการจึงจะเข้าไปช่วยเหลือ นอกจากนี้ในปี 2522 ซึ่งเกษตรกรดำเนินงานเลี้ยงสุกรมาเกือบ 2 ปีแล้ว ดังนั้นจึงเกิดความชำนาญในการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น สัตวบาลจึงไม่ค่อยเข้าไปแวะเยี่ยมเยียนเกษตรกรตามบ้าน จึงทำให้เกษตรกรรู้สึกว่า เจ้าหน้าที่ของโครงการไม่ค่อยสนใจเกษตรกร

ค. เจ้าหน้าที่โครงการยิงสุนัขของเกษตรกรตาย เนื่องจากเกรงว่าสุนัขจะนำโรคระบาดมาให้สุกร ซึ่งตามหลักการเลี้ยงสุกรแล้วไม่ควรนำสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ เข้ามาในบริเวณฟาร์ม

ง. เจ้าหน้าที่ของโครงการจัดสุกรทดแทนให้แก่เกษตรกรชำ ซึ่งปัญหานี้ เป็นปัญหาที่เกิดจากพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ กล่าวคือ พ่อพันธุ์น้ำเชื้อไม่ดี หรือน้ำเชื้อตาย พ่อพันธุ์ซาอ่อน หรือพ่อพันธุ์แก่ แม่พันธุ์ซาอ่อน เป็นหมัน ไม่เป็นสัด ลูกไม่ตกเลี้ยงลูกไม่เก่ง โครงการได้พยายามจัดหาสุกรทดแทนให้ แต่เนื่องจากบางครั้งไม่สามารถจัดหาสุกรทดแทนได้ทันที ทำให้เกิดปัญหา

จ. ก่อนมีร้านค้าสหกรณ์ในโครงการ เจ้าหน้าที่ของโครงการนำข้าวมาขายให้แก่เกษตรกรในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด

2. การเริ่มโครงการเป็นไปอย่างรีบเร่ง ทำให้การก่อสร้างบ้านพักเกษตรกร และโรงเรือนไม่แข็งแรงมากเท่าที่ควร ประกอบกับสถานที่ตั้งของโครงการเป็นที่โล่งกว้าง ไม่ค่อยมีต้นไม้ใหญ่สำหรับกำบังลมฝน ดังนั้นเมื่อเกิดพายุจึงทำให้บ้านพัก โรงเรือน และอุปกรณ์ภายในโรงเรือนเกิดความเสียหาย ซึ่งบางครั้งทำอันตรายให้แก่สุกร เพราะหลังคาหล่นลงมาทับสุกร หรือทำให้สุกรตาย เกษตรกรที่ประสบกับความเสียหายของบ้าน และเจ้าสุกรพึงต้องนำสุกรไปฝากเพื่อนบ้าน ซึ่งทำให้การดูแลเลี้ยงดูสุกรไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ผลผลิตลูกสุกรต่ำ และเกษตรกรรู้สึกว่เจ้าหน้าที่ไม่เอาใจใส่ซ่อมแซม และเจ้าหน้าที่ไม่มาดูแลเกษตรกรเมื่อมีปัญหาบ้านหรือเจ้าสุกรพึง ทั้ง ๆ ที่โครงการได้ประกันบ้าน และอาคารโรงเรือนสุกรแล้ว

3. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูร้อน เนื่องจากบ่อน้ำที่โครงการขุดได้น้ำน้อยกว่าที่คาดว่าจะได้ บางครั้งโครงการต้องจัดน้ำจากภายนอกมาส่งในโครงการ ซึ่งน้ำนี้ต้องนำไปไว้บริโภค และเลี้ยงสุกร ทำให้พืชสวนครัวที่เกษตรกรปลูกไว้ขาดน้ำ และตาย

4. โครงการได้หักค่าภาษีเงินได้จากการเลี้ยงสุกรจากเกษตรกรไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อนำส่งรัฐบาล โดยไม่ได้แจ้งรายละเอียดให้เกษตรกรทราบภาษีเงินได้ที่แท้จริง ทำให้เกษตรกรรู้สึกว่โครงการเอาเปรียบเกษตรกร ไม่จ่ายภาษีส่วนเกินคืนให้แก่เกษตรกร

5. ช่วง 5 เดือนแรกที่เข้าโครงการ และยังไม่ีผลผลิตลูกสุกร โครงการจ่ายเงินให้เกษตรกรเดือนละ 500 บาท เกษตรกรไม่พอใจจ่าย และเกษตรกรมีความเห็นว่า

รายได้ที่โครงการจ่ายให้แก่เกษตรกรเป็นค่าลูกสุกรตัวละ 70 บาท ต่ำไป และในระยะเริ่มต้นโครงการ โครงการจัดสุกรพันธุ์ให้น้อย

5. ในระยะแรกที่เริ่มดำเนินการ บ่อที่ใช้หมักมูลสุกรเพื่อใช้เป็นแกขี้ใช้ไม่ได้

ข. ปัญหาที่เกิดจากรัฐบาล

1. มีการซื้อ ปล้น ขโมย และยิงกันตายในโครงการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของทางราชการขาดความเข้มงวดในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่เกษตรกรในโครงการ
2. ถนนน้ำท่วม และถนนขรุขระ อย่างไรก็ตาม การที่มีโครงการหมู่บ้านเกษตรกรกรมหนองหว้า เป็นการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น เพราะมีถนนตัดผ่าน แต่ถนนที่สร้างเป็นลูกรัง จึงมีปัญหาบ้าง
3. ในปีแรกที่เริ่มโครงการ คือปี 2521 ไม่มีไฟฟ้าในโครงการ

ค. ปัญหาที่เกิดจากตัวเกษตรกรเอง

1. เกษตรกรไม่ทำการผสมสุกรตามคำแนะนำของสัตวบาล เช่น ผสมสุกรมากเกินไป ทำให้แม่สุกรที่คลอดลูกมีมากเกินจำนวนของคลอดที่โครงการจัดให้ ซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการผสมพันธุ์
2. เกษตรกรไม่เอาใจใส่เลี้ยงดูสุกร หางานเช้า จึงถูกเจ้าหน้าที่โครงการตำหนิ ซึ่งเกษตรกรรู้สึกว่ามีปัญหากับเจ้าหน้าที่
3. เกษตรกรไม่ให้ความช่วยเหลือกัน ไม่ลาฉักศึกกัน การรวมตัวของเกษตรกรไม่ดี ซึ่งปัญหานี้จะเป็นปัญหาในระยะยาว ซึ่งถ้าหัวหน้าเกษตรกรไม่เก่ง เวลาที่เจ้าหน้าที่โครงการออกไปเมื่อครบกำหนดตามอายุของโครงการ คือ 7 ปี เกษตรกรไม่สามารถหาตลาดได้ โครงการอาจประสบความสำเร็จล้มเหลว

ง. ปัญหาอื่น ๆ

1. ปัญหาในการเลี้ยงสุกร เช่น สุกรป่วยเป็นโรคซีโหล ไม่กินอาหาร อาหารเป็นพิษ ลูกสุกรอ่อนแอ สุกรเป็นโรคประสาท สุกรกัด หรือชนเกษตรกร ทำให้เกษตรกร ได้รับบาดเจ็บ สุกรคลอดลูกตอนกลางคืน เป็นเหตุให้เกษตรกรรอนอน การอ่านเบอร์หูสุกรยาก

2. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝ่ายสุกร และฝ่ายพืชไร่ ทั้งนี้เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ฝ่ายสุกรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกฝักสวนครัวเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และลดค่าใช้จ่าย คำนการซื้ออาหารบริโภคของเกษตรกร แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายพืชไร่ไม่ให้ปลูก เนื่องจากกลัวโรค ระบาดที่อาจจะเกิดแก่พืชที่ปลูกในโครงการ ซึ่งปัญหานี้ทำให้เกษตรกรเกิดความสับสน ไม่ทราบว่าควรจะเชื่อฟังเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย